

*ШАБАРДИНА А. М., магістрантка
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Ефективне пенсійне забезпечення є важливою ознакою високорозвиненого сучасного суспільства, відображає економічне та соціальне становище населення країни. Результативність здійснення пенсійного забезпечення залежить від фінансового стану країни. Пенсійним забезпеченням охоплені, зазвичай, такі верстви населення: непрацездатні громадяни похилого віку, люди з обмеженими можливостями, особи, які втратили годувальника та ін. Наявність соціальних ризиків зумовлюють необхідність формування нових соціально-економічних інститутів, механізмів і джерел фінансування пенсійного забезпечення, створення сприятливих умов для посилення соціального захисту та підвищення рівня пенсійного забезпечення.

Частка пенсіонерів в Україні становить 28,4 % наявного населення [1]. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, до 2050 р. на 1000 осіб працездатного віку припадатиме 727 непрацездатного [2, с. 108]. Цією обставиною підкреслюється соціально-економічна значимість пенсійної реформи. Реформування пенсійної системи стосується не тільки нинішніх пенсіонерів, а й впливає на трудову поведінку працездатного населення, на майбутніх пенсіонерів. Наразі важливим видається аналіз зарубіжного досвіду реформування систем пенсійного забезпечення та визначення можливостей його застосування у вітчизняній пенсійній системі.

Так, у США частина сплачених податків йде у вигляді податку на соціальне забезпечення (social security tax). Розподіляє цей податок Адміністрація соціального забезпечення (Social Security Administration) (SSA), яка займається малозабезпеченими людьми та людьми з обмеженими можливостями. На офіційному сайті цієї організації є детальна інформація щодо відпрацьованої людиною кількості років і суми коштів, яка була нею отримана, із зазначенням суми сплаченої у вигляді податку на соціальне забезпечення. Також є можливість ознайомитись із запланованим розміром пенсії, а також із сумою виплати, яку можливо отримати від держави у разі втрати працездатності назавжди або тимчасово.

Станом на 2017 р. у США розмір податку з працівника на соціальне забезпечення становить 6,2 % від загального доходу, тобто загальної суми зароблених коштів (до оподаткування). Також 6,2 %

сплачує роботодавець, тому загальна сума відрахування за одного працівника складає 12,4 %. Якщо сума річного доходу складає більше 118,500 дол., то сума податку є фіксованою і складає 7,347 дол. на рік з працівника і 7,347 дол. на рік зі сторони роботодавця. Отримувати пенсію має право людина, яка має мінімум 40 кредитів (1 кредит = 1,260 дол. зароблених грошових коштів; максимальна кількість кредитів на 1 рік – 4), тобто необхідно відпрацювати мінімум 10 років. Станом на 2017 р. за кожних зароблених 1,260 дол. в календарному році людина отримує один кредит, тому за рік можна акумулювати максимум 4 кредити [3]. Так, якщо людина, народжена в 1955 р., заробила 60,000 дол. у 2016 р. (що є вище середньої зарплати у США, а середня зарплата – 51,939 дол. в рік), отримала можливість вийти на пенсію в 2017 р. (у віці 62 роки) і отримувати 1,185 дол. у місяць. Вихід на пенсію в 2020 р. (65 років) супроводжуватиметься пенсією у розмірі вже 1,644 дол., у 70 років – 2,287 дол. у місяць [3].

Варто зазначити, що у США пенсії, як і інші соціальні виплати, оподатковуються ставкою до 30 %. Відсоток оподаткування залежить від штату. Наприклад, в Нью-Йорку необхідно сплачувати три різні податки, у штаті Техас та Флорида тільки один федеральний податок.

Досить важливою є пенсійна програма добровільного пенсійного забезпечення. Вона має назву 401(k), оскільки відповідає номеру статті Податкового Кодексу США. Суть програми полягає у перерахуванні частини зарплати на спеціальний рахунок. Перевага цього рахунку у тому, що гроші на ньому не оподатковуються, а лише із залишку людина сплачує податки (відкладені на рахунок гроші віднімаються від загальної суми зароблених коштів, а податок сплачується із залишку). Відкладені на рахунок кошти мають бути інвестовані в пайові інвестиційні фонди. На вибір пропонується кілька десятків різних фондів, що мають різне співвідношення акцій/бондів і відповідно або є більш ризикованими з можливістю отримати більший прибуток, або більш консервативними, коли мінімізується ймовірність втратити велику суму грошових коштів.

Важливо зазначити, що система пенсійного забезпечення в США є орієнтованою на людей. Більшість людей готуються до пенсії з молодих років, відкладаючи частину з кожної зарплати для того, щоб після настання пенсійного віку бути впевненим у своєму майбутньому.

В Україні пенсійною реформою вводиться т. зв. «трирівневе» пенсійне забезпечення. Діюча сьогодні система називається «солідарною»: працюючі люди платять відсоток від своєї зарплатні в пенсійний фонд і ці гроші одразу ж використовуються для виплати пенсій. Трирівнева система передбачає, що на першому рівні все буде тотожним нинішній системі. На другому рівні кожна працююча людина матиме спеціальний пенсійний рахунок, на який в обов'язковому порядку будуть перераховуватися гроші із зарплати.

Від першого рівня це відрізняється тим, що відкладені гроші там будуть знаходитися аж до виходу на пенсію. Третій рівень ідентичний другому рівню, але добровільний: якщо людина хоче мати пенсію вищу за мінімальну. Гроші на персональних пенсійних рахунках мають бути інвестованими в українську економіку, що дасть додаткові кошти для інвестицій.

Нині система пенсійного забезпечення в Україні формально складається з обов'язкової солідарної та добровільної накопичувальної системи, хоча домінує солідарна складова. Наразі в державі відсутні гарантії щодо накопичувальної системи, що веде за собою недовіру з боку українців.

Попри велику кількість ризиків та прогалин, вважається [4], що пенсійна реформа, започаткована у жовтні 2017 р., дає кілька позитивних сигналів українському суспільству та міжнародній спільноті, а саме: осучаснення пенсій та підвищення мінімальних гарантій зробили значний внесок у забезпечення пенсіонерів, а нові правила індексації мають забезпечити подальше регулярне осучаснення пенсій; важливе місце посідають заходи, спрямовані на підвищення ефективного пенсійного віку; запровадження коридору пенсійного віку та скасування пенсій за вислугу років підтримають пропорційність між кількістю пенсіонерів і платників внесків; пошук оптимальної страхової формули та запровадження обов'язкових накопичувальних пенсій (другого рівня пенсійної системи і професійних програм).

Подальші реформування пенсійної системи мають передбачати забезпечення рівних умов для жінок і чоловіків у доступі до мінімальних гарантій та права на призначення пенсій шляхом гендерної уніфікації критеріїв страхового стажу; удосконалення обліку страхового стажу, вивчення доцільності переходу від щомісячного до щоквартального періоду обліку та упорядкування переліку пільгових періодів, які зараховуються до стажу без сплати внесків, із частковою сплатою внесків або на умовах субсидування внесків державою; зокрема питання стосовно періодів безробіття (нині зараховується лише період, коли виплачується допомога по безробіттю) та професійного навчання (у багатьох країнах надаються пільги для здобуття першої професійної освіти); удосконалення формули страхової пенсії, пошук оптимального поєднання показників заробітку і стажу; структурну реформу солідарної системи шляхом доповнення страхової пенсії та/або перетворення її на умовно-накопичувальну систему; запровадження обов'язкових накопичувальних пенсій зі сплатою додаткових внесків понад єдиний соціальний внесок та компенсацією фіскального навантаження на працівників (перехід до прогресивної шкали оподаткування особистих доходів, скасування військового збору

тощо); створення централізованої публічної інфраструктури для мінімізації адміністративних видатків накопичувальної системи.

У цілому, пенсійна реформа має супроводжуватися широкою інформаційно-роз'яснювальною кампанією, секторальними реформами, спрямованими на структурні зміни в економіці, посиленням політики зайнятості тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформація щодо змін чисельності пенсіонерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=B7BF221A23265A4AD28CF87AEE124FBC?art_id=88341&cat_id=41296.

2. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. / [Н. С. Власенко, Е. М. Лібанова (ред.), О. В. Макарова] ; за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е. М. Лібанової. – К. : Український центр соціальних реформ, 2012. – 138 с.

3. Про пенсію в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uapost.us/blog/pro-pensiyu-v-ssha/>.

4. Світовий досвід функціонування багаторівневих пенсійних систем та його використання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/30_NNM_2010/Economics/73087.doc.htm.